

Sidlot

REGERINGSKANSLIET

2008/05/23 6:59

PRESSMEDDELANDE

25 mars 2008

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund: Dags att även Sverige inför yrkeshögskola

I dag överlämnades Yrkeshögskoleutredningens betänkande Yrkeshögskolan. För yrkeskunnande i förändring (SOU 2008:29) till utbildningsminister Jan Björklund.

- En bra yrkesutbildning är lika viktig för Sverige som en bra akademisk utbildning, säger Jan Björklund.

Yrkesutbildning på eftergymnasial nivå finns i dag i flera olika utbildningsformer: kvalificerad yrkesutbildning (KY), påbyggnadsutbildning, kompletterande utbildning och lärlingsutbildning för vuxna.

För att lyfta utbildningarnas status och tydliggöra vad det är för utbildningar tillsatte regeringen en utredning om en yrkeshögskola. Utredningen föreslår att yrkeshögskolan blir ett paraply för de olika utbildningsformerna med totalt ca 35 000 studerande. Exempel på yrken som kan ingå är anläggningsingenjör, apotekstekniker och juristassistent.

- Yrkeshögskolan ger en yrkesutbildning med högre kvalitet, förbättrad rättssäkerhet och en egen identitet, säger Jan Björklund.

Utredningen kommer nu att gå ut på remiss och i höst läggs en proposition till riksdagen, i syfte att yrkeshögskolan ska kunna införas den 1 juli 2009.

KONTAKT

Anna Neuman
Pressekreterare hos Jan Björklund
08-405 25 03
070-188 65 55
e-post till Anna Neuman

RELEVANT

- * Pressmeddelande: Utredare föreslår inrättande av Yrkeshögskola

Regeringskansliet
103 33 Stockholm
Växel 08-405 10 00

REGERINGSKANSLIET

PRESSMEDDELANDE

25 mars 2008

Utbildningsdepartementet

Utredare föreslår inrättande av Yrkeshögskola

Regeringens utredare Anders Franzén föreslår, att all eftergymnasial yrkesutbildning utanför högskolan samlas i ett ramverk kallat Yrkeshögskolan. Den kan erbjuda vägar till utveckling för dem som har gymnasiekompetens, men där högskolan inte erbjuder relevanta alternativ.

Yrkeshögskoleutredningen överlämnar idag sitt betänkande Yrkeshögskolan. För yrkeskunnande i förändring (SOU 2008:2) till utbildningsminister Jan Björklund.

Förslagen innebär att ett ramverk kallat Yrkeshögskolan skapas. Syftet är att säkerställa kvaliteten i utbildningarna och rättssäkerheten för de studerande samt att förenkla regelverken, öka tydligheten och förbättra informationen till de studerande och till arbetsmarknaden. Ramverket ska medverka till effektivare resursanvändning, till tydligare prioriteringar med utgångspunkt i arbetslivets behov samt till mer likvärdiga ekonomiska villkor för anordnare och de studerande. Det ska också medverka till att säkerställa tillgång på sådan yrkeskompetens som efterfrågas av arbetslivet. Ramverket ska administreras av en ny myndighet.

Kvalitetskriterier

Viktiga kvalitetskriterier för utbildningar inom yrkeshögskolan föreslås vara bl.a. arbetsmarknadsrelevans, arbetslivsanknytning, integration mellan färdighets- och förtrogenhetskunskap samt flexibelt lärande. Utbildningarna i yrkeshögskolan avses ha ett väsentligt inslag av arbetslivsanknutet lärande. Det innebär att undervisning, undervisande och handledande personal och arbetsuppgifter ska ha stark anknytning till arbetslivet. Utbildningar som nu har en svag koppling till arbetslivet måste utveckla arbetsformer, som möjliggör ett arbetslivsanknutet lärande.

Eftergymnasiala och arbetslivsanknutna

Utbildningarna avses i hög grad baseras på kunskaper, färdigheter och erfarenheter som genereras och utvecklas vid produktionen av varor och tjänster. Yrkeshögskolans utbildningar ska vara eftergymnasiala och bygga på den grund gymnasieskolan ger. För behörighet ska krävas genomgången gymnasieskola med godkänt slutbetyg. Utbildningarna i yrkeshögskolan ska komma till stånd och utvecklas för att det finns ett behov av bestämda kvalifikationer på arbetsmarknaden. Arbetslivet ska ha ett avgörande inflytande över innehållet i utbildningarna. Det betyder också att utbildningarna ska kvalitetssäkras med utgångspunkt i arbetslivets behov och krav.

Yrkeshögskolan kommer att erbjuda en möjlighet till fördjupning inom det yrkesområde, som en elev valt i gymnasieskolan. Yrkeshögskolan blir en intressant

väg till vidare utveckling efter gymnasiet för dem som inte uppfattar akademiska studier som ett relevant alternativ. Yrkeshögskolan bör också kunna få betydelse genom att erbjuda yrkesverksamma kompetensutveckling i form av kortare kurser och kurspaket med reducerad studietakt i flexibla former.

Utbildningsformer som förs in i yrkeshögskolan

Genom ramverket samlas nu formellt åtskilda former av eftergymnasial yrkesutbildning i ett regelverk. Detta ska lämna utrymme för mycket stor variation när det gäller utbildningens karaktär, uppläggning och innehåll.

Yrkeshögskolan föreslås bildas med utgångspunkt i de eftergymnasiala yrkesutbildningar utanför högskolan som nu finns. De är den kvalificerade yrkesutbildningen (KY), påbyggnadsutbildning (PU) inom kommunal vuxenutbildning, de kompletterande utbildningarna, samt lärlingsutbildningen för vuxna till vissa hantverksyrken, vilka alla föreslås upphöra som separata utbildningsformer. Därutöver diskuteras möjligheten att korta högskoleutbildningar med svag forskningsanknytning skulle kunna föras över till yrkeshögskolan. Också eftergymnasiala yrkesutbildningar inom folkhögskolan skulle kunna erbjudas kvalitetssäkring inom ramverket Yrkeshögskolan.

Ett delat åtagande mellan stat och arbetsliv

Förslagen innebär krav på ett ökat åtagande från arbetslivets sida när det gäller den eftergymnasiala yrkesutbildningen. Ett starkt skäl för detta är det inflytande över utbildningens innehåll och inriktning som föreslås.

Elevavgifter förekommer för närvarande främst vid de kompletterande utbildningarna. Avgifterna är betungande och medverkar till att i socialt hänseende snedvridda rekryteringen till utbildningarna. Möjligheten för anordnare att ta ut elevavgifter föreslås upphöra i de fall utbildningen stöds med statsbidrag. Statsbidragen ska då höjas.

Den totala volymen eftergymnasial yrkesutbildning bedöms behöva öka. 300 miljoner kronor bör successivt tillföras yrkeshögskolan. Till en del bör detta kunna ske genom omfördelning av resurser från högskolans grundutbildning.

En ny myndighet föreslås pröva vilka utbildningar som ska ges ekonomiskt stöd. Utgångspunkten för denna prövning bör vara i vilken grad utbildningen i kvalitativ och kvantitativt hänseende svarar mot arbetslivets behov av kvalificerad arbetskraft. Utbildningar där arbetslivets åtagande är stort, bör ges hög prioritet. Utbildningar ska kunna omfattas av yrkeshögskolans kvalitetssäkringssystem, utan att utbildningskostnaderna finansieras inom yrkeshögskolans ram.

Samtliga utbildningar inom yrkeshögskolan föreslås berättiga till statligt studiestöd för eftergymnasial utbildning. Detta innebär ett ökat åtagande från statens sida.

Två olika examina

Två olika examina föreslås. Den allmänna examen ska benämnas yrkeshögskoleexamen och kräva att deltagaren har fullgjort vad som krävs för att bli godkänd på alla moment i en utbildning omfattande minst 60 veckors utbildning. För kvalificerad yrkeshögskoleexamen ska krävas bl.a. dels att utbildningen omfattar 80 veckor, dels att minst en fjärdedel av utbildningstiden utgjorts av lärande i arbete. Vidare ska krävas ett examensarbete och att anordnaren uppfyller vissa

organisatoriska krav.

Pilotutbildningar

I direktiven uppdras åt utredaren att lämna förslag om hur ansvaret för speciella och särskilt kostnadskrävande utbildningar, t.ex. flygutbildningar ska utformas. Offentligt finansierad pilotutbildning utanför försvaret bör, enligt förslaget, endast bedrivas inom yrkeshögskolan. Det offentliga åtagandet föreslås enbart omfatta utbildning till fullständig behörighet som trafikflygare i passagerartrafik. Det innebär att pilotutbildning inte längre ska anordnas inom gymnasieskolan i Arvidsjaur och Västerås eller vid Lunds universitet. Staten föreslås finansiera kostnader för 55 utbildningsplatser (en ökning med 50 procent) i en tvåårig utbildning, som leder fram till behörighet som trafikflygare i passagerartrafik (ATPL).

Konst- och kulturutbildningar

Utgångspunkten för förslagen i betänkandet är att yrkeshögskolans utbildningar ska präglas av arbetsmarknadsrelevans och arbetslivsanknytning. Detta är varken rimligt eller möjligt att förverkliga för ett stort antal av de kompletterande utbildningarna, som förbereder för konstnärlig högskoleutbildning eller har en kulturarvsbevarande karaktär. En separat förordning föreslås därför reglera ett ramverk för kvalitetssäkring och fördelning av statligt ekonomiskt stöd till dessa utbildningar. De utbildningar som omfattas av kvalitetsgranskningen ska också berättiga till studiestöd. En ökning av statsbidragen föreslås, samtidigt som antalet utbildningsplatser begränsas något. Även detta ramverk bör administreras av myndigheten för yrkeshögskolan. Den närmare utformningen av kriterier för prioritering och kvalitetsgranskning ska fastställas efter samråd med de konstnärliga högskolorna och andra berörda intressenter.

En ny myndighet

En ny myndighet för yrkeshögskolan föreslås, som tar över uppgifter från KY-myndigheten, Skolverket och Myndigheten för skolutveckling. KY-myndigheten i Hässleholm avvecklas därmed. Huvuduppgifter blir att säkerställa utbildningarnas kvalitet och deltagarnas rättssäkerhet samt att fördela det statliga ekonomiska stödet. Myndigheten föreslås dimensioneras för ungefär 55 anställda. Den föreslås bli förlagd till Norrköping.

Kostnader och genomförande

Nettokostnaderna för förslagen till utvidgat studiestöd, avveckling av elevavgifter, en förändrad pilotutbildning samt en förbättrad kvalitetssäkring av utbildningarna och stärkt rättssäkerhet för deltagarna beräknas till cirka 50 miljoner kronor.

Förslagen innebär att yrkeshögskolan ska kunna sjasättas den 1 juli 2009. Genomförandet måste ske så att pågående utbildning och deltagarna i denna påverkas så lite som möjligt. Principen bör vara att KY-myndighetens och Skolverkets beslut enligt nuvarande regelverk ska gälla under den tidsperiod som besluten avser, även för tid efter den 1 juli 2009. De uppgifter avseende pågående eller beslutad utbildning, som enligt nu gällande reglering ankommer på KY-myndigheten resp. Skolverket, ska efter den 1 juli 2009 fullgöras av myndigheten för yrkeshögskolan i enlighet med nu gällande författningar.

KONTAKT

Anders Franzén
Särskild utredare
070-875 16 94

Helena Nybom
Sekreterare
08-405 46 48

Roger Karlsson
Sekreterare
040-35 58 59

RELATERAT

- Pressmeddelande: Eftergymnasiala utbildningen stöps om: Yrkeshögskola införs i Sverige
- SOU 2008:29 Yrkeshögskolan - För yrkeskunnande i förändring.
- Dir. 2007:50 Utredning om införandet av en yrkeshögskola
- Dir. 2007:121 Tilläggsdirektiv till Yrkeshögskoleutredningen

---

Regeringskansliet
103 33 Stockholm
Växel 08-405 10 00

Sammanfattning

Uppdraget

I direktiven formuleras uppdraget på följande sätt: "en särskild utredare skall göra en analys av och lämna förslag till hur eftergymnasiala yrkesutbildningar utanför högskolan skall sammanföras under ett gemensamt ramverk benämnt Yrkeshögskolan". Det ingår alltså inte i uppdraget att pröva om en yrkeshögskola behövs eller vilka motiv som kan finnas för att skapa en sådan.

Syfte

Förslagen innebär att ett ramverk kallat yrkeshögskolan ska skapas. Syftet är att säkerställa kvalitet och rättssäkerhet för de studerande samt förenkla regelverken, öka tydligheten och förbättra informationen till de studerande och till arbetsmarknaden. Vidare avses ramverket medverka till effektivare resursanvändning, till tydligare prioriteringar med utgångspunkt i arbetslivets behov samt till mer likvärdiga ekonomiska villkor för anordnare och de studerande. Ramverket ska också medverka till att säkerställa tillgång på sådana yrkeskvalifikationer som efterfrågas av arbetslivet.

Yrkeshögskolans omfattning

Yrkeshögskolan ska bildas med utgångspunkt i de eftergymnasiala yrkesutbildningarna utanför högskolan som nu finns. De är den kvalificerade yrkesutbildningen (KY), påbyggnadsutbildning (PU) inom kommunal vuxenutbildning, de kompletterande utbildningarna samt lärlingsutbildningen för vuxna till vissa hantverksyrken, vilka alla föreslås upphöra som separata utbildningsformer. Därutöver diskuteras möjligheten att korta högskoleutbildningar

med svag forskningsanknytning skulle kunna föras över till yrkeshögskolan. Också eftergymnasiala yrkesutbildningar inom folkhögskolan skulle kunna erbjudas kvalitetssäkring inom ramverket yrkeshögskolan.

Pågående och beslutade utbildningar ska fullföljas enligt hittills gällande regler och de av Skolverket respektive Myndigheten för kvalificerade yrkesutbildning fattade besluten. Myndighetsansvaret för dem övergår till den nya myndigheten för yrkeshögskolan den 1 juli 2009. Denna myndighet får pröva ansökningar från huvudmännen om eventuell fortsatt verksamhet inom yrkeshögskolan.

Förslagen innebär att det inom det allmänna utbildningsväsendet inte kommer att finnas någon eftergymnasial yrkesutbildning vid sidan om högskolan och den nya myndighetens för yrkeshögskolan ansvarsområde.

Författningsförslag läggs fram avseende en lag om yrkeshögskolan, en förordning med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan, en förordning om yrkeshögskolan, en förordning om statligt stöd till utbildningar inom yrkeshögskolan, en förordning om utbildning inom yrkeshögskolan som uppdragsutbildning samt en förordning om statligt stöd till vissa eftergymnasiala utbildningar. Därutöver läggs förslag om en rad konsekvensändringar i olika författningar.

Utbildningens karaktär

Utbildningarna ska i hög grad baseras på kunskaper, färdigheter och erfarenheter som genereras och utvecklas vid produktionen av varor och tjänster. De ska vara eftergymnasiala och bygga på den grund gymnasieskolan ger. För behörighet ska krävas genomgången gymnasieskola med godkänt slutbetyg eller motsvarande kunskaper förvärvade på annat sätt.

Många utbildningar inom yrkeshögskolan kommer att direkt bygga vidare på de kunskaper som de yrkesförberedande utbildningarna i gymnasieskolan avses ge de studerande. De ska komma till stånd och utvecklas för att det finns ett behov av bestämda kvalifikationer på arbetsmarknaden. Vid utformningen av yrkeshögskolans utbildningar och deras innehåll ska arbetslivet ha ett avgörande inflytande och dess krav ska vara utgångspunkt vid kvalitetssäkring och utvärdering.

Planering och dimensionering

I betänkandet redovisas förslag till struktur och processer för hur yrkeshögskolan ska hantera dimensioneringsuppgiften. Den ska bygga på en kombination av initiativ på lokal och regional nivå, uppföljning och utvärdering av pågående verksamhet samt en väl utvecklad omvärldsbevakning i samverkan med många andra aktörer. Det är en ständigt pågående process, som ska bidra till att utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan kontinuerligt förnyas. Det hindrar naturligtvis inte att det inom yrkeshögskolan kan finnas utbildningar som tillgodoser en över tid stabil efterfrågan på kvalifikationer.

Det grundläggande beslutet i planeringsprocessen blir att den nya myndigheten prövar en ansökan från en utbildningsanordnare om att omfattas av yrkeshögskolans kvalitetssäkringssystem. Grunden för beslutet är de kvalitativa krav som lagts fast för utbildningar inom yrkeshögskolan. Till ett positivt beslut kan anges behov av vissa utvecklingsinsatser och ett högsta antal årsplatser. Utbildningar, som omfattas av yrkeshögskolans kvalitetssäkringssystem, kan ansöka hos den nya myndigheten om statligt ekonomiskt stöd.

När en utbildning förlorat sin arbetsmarknadsrelevans eller inte längre lever upp till de kvalitetskrav som gäller, ska myndigheten besluta att den ska fasas ut. Utfasningen kan ske successivt genom minskar eller indraget statligt stöd och minskad dimensionering eller genom uteslutning från kvalitetssäkringssystemet.

Kvalitetskriterier

I betänkandet redovisas ett antal kvalitetskriterier för yrkeshögskolan som är inspirerade framförallt av kvalitetsarbetet inom Bologna-processen samt av kvalitetsnormer inom existerande utbildningsformer i Sverige. De har anpassats till och kompletterats med kriterier som springer ur yrkeshögskolans särskilda förutsättningar.

De redovisade kriterierna ska ses som exempel och är valda för att ytterligare tydliggöra utbildningens karaktär inom yrkeshögskolan.

Uppföljning och kvalitetssäkring

Den nya myndigheten ska bygga upp en fullgod uppföljning framförallt vad gäller verksamhetens resultat. För att åstadkomma detta behöver den ha tillgång till ett studerande- och studiedokumentationssystem där studerandeprestationer kan följas på individnivå. Myndigheten behöver också bygga upp ett uppföljningssystem, som utgår från forfattningarna och de fastställda kvalitetskriterierna.

Myndigheten har att löpande följa, granska och värdera den verksamhet som bedrivs inom ramverket. Ett avgörande motiv för att skapa ramverket är behovet av kvalitetssäkring. Myndigheten har också att avgöra hur ramarna till ekonomiskt stöd till eftergymnasial yrkesutbildning ska fördelas. Därutöver krävs en återkommande fristående utvärdering av såväl yrkeshögskolan som system, som av enskilda utbildningar eller grupper av utbildningar och av myndighetens eget arbete.

Myndigheten ska värdera bl.a. kvaliteten i enskilda utbildningar, utbildningsanordnares förmåga att anordna utbildningar samt utbildningsbehov inom olika yrkesområden eller regioner. Inom dessa områden måste myndigheten bygga upp en hög intern kompetens. Denna omvärldskunskap ska byggas upp i samverkan med branscher, parter, myndigheter och andra organisationer och institutioner.

Den nya myndigheten ska utöva tillsyn och genomföra kvalitetsgranskning samt ha resurser att låta oberoende institutioner, t.ex. vid universitet och högskolor, utvärdera olika aspekter av verksamheten inom såväl yrkeshögskolan som myndigheten.

Yrkeskunnande och yrkeslärande

I avsnitt 6 refereras några teoretiska beskrivningar av yrkeskunnande, yrkeslärande och lärande i arbete. De utgör viktiga utgångspunkter för förslagen. De bör också bidra till att ytterligare tydliggöra yrkeshögskolans identitet. Förslagen om utbildningarnas utformning och om bedömning, betyg och examenssystem motiveras huvudsakligen på detta sätt.

Utbildningarna i yrkeshögskolan ska ha ett väsentligt inslag av arbetslivsanknutet lärande. Att utveckla formerna för arbetslivsanknytning av lärandet blir en utmaning för yrkeshögskolan. För att

inte en stor del av de eftergymnasiala yrkesutbildningarna ska hamna utanför möjligheten att ingå i yrkeshögskolan, måste formerna för arbetslivsanknytning utvecklas. Denna utveckling ska utgå från den kunskap som finns om hur yrkeskunnande utvecklas i samspel med produktion av varor och tjänster. Även om deltagarna inte alltid behöver befinna sig på en arbetsplats i bestämda perioder måste undervisning och handledning samt undervisande personal och handledande personal ha en stark anknytning till arbetslivet. Arbets- och övningsuppgifter behöver utformas så att en reell progression i lärandet kan uppnås.

Utbildningens omfattning ska anges med ett poängsystem där 100 poäng motsvarar heltidsstudier under 20 veckor. I frågan om tillgodoräknande av utbildning inom yrkeshögskolan vid övergång till högskolan eller vice versa, betonas vikten av att kunna tillgodoräkna kunnande, som förvärvats i det ena systemet, när man går över till det andra. Fokus ska då riktas mot förvärvade kunskaper i stället för poängsystem och numeriska värden.

I yrkeshögskolan ska det finnas två olika examina. Den allmänna examen ska benämnas yrkeshögskoleexamen och kräva att deltagaren har fullgjort vad som krävs för att bli godkänd på alla moment i en utbildning omfattande minst 300 poäng. För kvalificerad yrkeshögskoleexamen ska krävas dels att utbildningen omfattar minst 400 poäng, dels att minst en fjärdedel av utbildningstiden utgjorts av lärande i arbete. Vidare ska det krävas ett examensarbete samt att utbildningen uppfyller vissa organisatoriska krav.

Utbildningens organisation mm

I avsnitt 7 lämnas förslag på reglering av lokal ledning och styrning av utbildningen. Sålunda föreslås att det ska finnas en ledningsgrupp för varje utbildning. Flertalet av ledamöterna ska vara företrädare för arbetslivet. Den nya myndigheten ska efter förslag från utbildningsanordnaren godkänna en utbildningsplan. Ledningsgruppen ska fastställa en kursplan för varje utbildning.

Den undervisande och handledande personalen är ofta utbildningens främsta resurs. En stor del av utbildningen inom yrkeshögskolan kommer, som en följd av kravet på en stark arbetslivsanknytning, att genomföras med hjälp av personer, som inte har formell lärarutbildning. Utbildningens kvalitet kommer i hög grad

att vara beroende av att lärare och handledare med erforderlig ämnesmassig och pedagogisk kompetens kan rekryteras. Det bör vara en angelägen uppgift för den nya myndigheten att främja fortbildning av dem som medverkar i undervisning och handledning.

För att kunna möta alla deltagares behov av stöd för sitt lärande, ska utbildningarna inom yrkeshögskolan präglas av stor flexibilitet. Den moderna tekniken öppnar möjligheter att stödja vuxnas lärande oberoende av plats och tid. En utbildning som i hög grad bygger på nära samverkan med arbetslivet behöver också anpassas till arbetslivets årstrytm.

Ett delat åtagande

Den grundläggande yrkesutbildningen i gymnasieskolan är yrkesförberedande. Färdigutbildning förutsätts ske efter anställning i ett företag. Det ökade kunskapsinnehållet i produkter och produktionsmetoder liksom ny arbetsorganisation kräver djupare och bredare kompetens av de anställda. Möjligheterna för eleverna att nå dessa kompetensnivåer inom en treårig gymnasieutbildning har minskat. Dessa förändringar accentuerar behovet av eftergymnasial yrkesutbildning.

Yrkeshögskolan innebär, principiellt sett, en vidgning av det allmännas åtagande. Den är delvis förorsakad av arbetslivets förändring, delvis av utvecklingen av gymnasieskolan. Detta motiverar ett ökat åtagande från arbetslivets sida när det gäller den eftergymnasiala yrkesutbildningen. Ett annat starkt skäl för ett ökat åtagande från arbetslivets sida är det inflytande över utbildningens innehåll och inriktning som följer av den föreslagna utformningen av yrkeshögskolan.

Det större åtagandet från arbetslivets sida kan ta sig många uttryck. Det behöver anpassas till situationen inom varje bransch eller utbildning. Det är en angelägen uppgift för branscher, som för sin kompetensförsörjning är beroende av yrkeshögskolan, att hitta former för utjämning av kostnaderna mellan de företag som aktivt medverkar och övriga.

Elevavgifter förekommer för närvarande vid de kompletterande utbildningarna och lärlingsutbildningen för vuxna till vissa hantverksyrken. Avgifterna är, i främst de kompletterande utbildningarna, betungande för deltagarna. De medverkar till att snedvräda rekryteringen till utbildningarna i socialt hänseende. Som ett

led i strävandena att begränsa skillnaderna för de studerande mellan olika eftergymnasiala yrkesutbildningar, bör möjligheten för anordnare att ta ut elevavgifter upphöra i de fall utbildningen stöds med statsbidrag. Statsbidragen bör då höjas. Detta kan bl.a. ske genom att antalet utbildningsplatser minskas.

Omfattningen av det statliga åtagandet bestäms genom riksdagens beslut om anslaget till yrkeshögskolan. Det är rimligt, att detta av regeringen kopplas till ett prestationskrav uttryckt som ett lägsta antal årsplatser. Det statliga åtagandet omfattar även ekonomiskt stöd till deltagarna, studiestöd. För att uppnå enhetlighet mellan de olika utbildningarna föreslås, att all utbildning inom yrkeshögskolan ska berättiga till studiestöd som eftergymnasial utbildning.

Den struktur för planering och dimensionering av utbildningen inom yrkeshögskolan som föreslås i avsnitt 3 avses leda till, att vissa av dagens utbildningar fasas ut eller ges minskad volym. Därmed kan resurser omfördelas till mer angelägna områden. Den totala omfattningen av den eftergymnasiala yrkesutbildningen bedöms emellertid behöva öka. Skälen härför är flera. Den demografiska utvecklingen med stora pensionsavgångar och små ungdomskullar under det närmaste decenniet, medför att tillflödet till arbetsmarknaden kommer att vara avsevärt lägre än avgångarna. Detta kommer att kräva kompetensutveckling av yrkesverksamma vuxna för att arbetslivets efterfrågan på vissa kvalifikationer ska kunna mötas. Kunskapsinnehållet i såväl produktionsprocesser som produkter ökar ständigt. Det ställer krav på både djupare och bredare kompetenser hos de anställda. Utvecklingen av arbetsorganisationen vid produktionen av varor och tjänster verkar i samma riktning. Det finns anledning att anta att en utbyggd eftergymnasial yrkesutbildning inom vissa områden bättre skulle motsvara arbetsmarknadens behov än en del av den nuvarande högskoleutbildningen. Mot denna bakgrund föreslås att 300 miljoner kronor successivt tillförs yrkeshögskolan med början år 2009.

Deltagarna

Yrkeshögskolan kommer att erbjuda en möjlighet till fördjupning inom det yrkesområde, som en elev valt i gymnasieskolan. Yrkeshögskolan blir en intressant väg för vidare utveckling efter gymnasiet för det stora antal gymnasieelever, som inte uppfattar

akademiska studier som ett relevant alternativ. Yrkehögskolan bör också kunna få stor betydelse genom att erbjuda yrkesverksamma kompetensutveckling i form av kortare kurser och kurspaket med reducerad studietakt i flexibla former.

Betänkandet tar upp några frågor som berör deltagarnas rätts-säkerhet m.m. Den nya myndigheten bör bygga upp och driva ett system för registrering av deltagare och studieresultat. Regeringen bör därför uppdra åt organisationskommittén för yrkehögskolan att inleda utvecklingen av ett system för dokumentation av deltagare och studieresultat. Deltagare i utbildning inom yrkehögskolan med statlig, kommunal eller landstingskommunal huvudman ska, liksom studerande vid statliga högskolor, under vissa villkor kunna avskiljas från utbildningen. Vidare bör myndigheten för yrkehögskolan ansvara för att deltagare i utbildning är försäkrade för personskada m.m.

Kostnadskrävande utbildningar

I direktiven uppdras åt utredaren att lämna förslag om hur ansvaret för speciella och särskilt kostnadskrävande utbildningar, t.ex. flygutbildningar ska utformas.

Flygutbildningarna kännetecknas, utöver kostnadsnivån, av att de är mycket attraktiva. Vidare vänder de sig mot en utpräglat internationell arbetsmarknad. Omfattningen av samhällets åtagande bör bestämmas genom en avvägning mellan behovet av utbildad arbetskraft i landet och tillgängliga resurser.

Samtidigt som pilotutbildningen är starkt reglerad genom internationella överenskommelser bedrivs den fn. i fyra olika skolformer. Utbildningens karaktär gör att den passar väl in i yrkehögskolan. Därför föreslås att offentligt finansierad pilotutbildning utantför försvaret ska bedrivas inom yrkehögskolan. Pilotutbildning ska inte längre kunna anordnas inom gymnasieskolan eller inom högskolan.

Arbetsmarknaden för dem som avslutar utbildningen med CPL-certifikat, som endast ger rätt till fraktflyg med enmotoriga plan, är begränsad. Det kan ifrågasättas om utbildningen utgör en fullständig yrkesutbildning i egentlig mening. Det offentliga åtagande bör enbart omfatta utbildning till fullständig behörighet som trafikflygare i passagerartrafik (ATPL-behörighet).

I betänkandet föreslås, att staten finansierar kostnader för 55 utbildningsplatser i en tvåårig utbildning, som leder fram till ATPL-behörighet. Statens åtagande kan då beräknas till ca 36 miljoner kronor per år inklusive studiestöd. Samtidigt upphör statens kostnader för nuvarande pilotutbildning på ca 31 miljoner kronor och kommunernas merkostnader på ca 29 miljoner kronor.

Inom flygområdet finns utöver pilotutbildningen, utbildning till flygmekaniker och flygtekniker. Också dessa utbildningar är mycket kostnadskrävande och styrs av internationella konventioner och certifikat. Man bör pröva om det finns samordningsvinster vid en samlokalisering av utbildningarna av flygteknisk underhållspersonal och piloter. Möjligheterna till samverkan med en kommersiell flygplats och därmed kommersiella flygbolag bör vara en fördel i båda fallen.

Utbildningar inom konst och kultur

Utgångspunkten för yrkeshögskolans utbildningar är att de ska präglas av arbetsmarknadsrelevans och arbetslivsanknytning. Detta är varken rimligt eller möjligt att förverkliga för ett stort antal av de kompletterande utbildningarna, som förbereder för konstnärlig högskoleutbildning eller har en kulturarvsbevarande-karaktär. Ett ramverk för kvalitetssäkring och fördelning av statligt ekonomiskt stöd till dessa utbildningar bör därför regleras i en separat förordning.

Förslagen innebär att någon stödform motsvarande nuvarande "statlig tillsyn" inte kommer att finnas kvar. Kraven för att omfattas av det nya systemet föreslås vara högre än de som nu gäller för att ställas under statlig tillsyn. Dessutom ska samtliga utbildningar inom systemet berättiga till statligt studiestöd. Det medför sannolikt att antalet utbildningar som omfattas av någon typ av statligt stöd kommer att minska.

I likhet med vad som föreslås i fråga om yrkeshögskolan bör anordnarna av dessa utbildningar inte kunna ta ut elevavgifter och samtidigt åtnjuta statligt ekonomiskt stöd. Elevavgifterna vid konstutbildningarna verkar påtagligt socialt segregerande, vilket återverkar på rekryteringen till de högre konstnärliga utbildningarna. Statsbidraget bör i stället höjas och höjningen delvis finansieras genom att antalet utbildningsplatser med statsbidrag minskas.

Även dessa utbildningar bör administreras av den nya myndigheten.

En ny myndighet

Förslagen innebär att en ny myndighet skapas, som tar över uppgifter från KY-myndigheten, Skolverket och Myndigheten för skolutveckling. KY-myndigheten avvecklas därmed. Myndigheten ska bl.a. besluta om vilka utbildningar som yrkeshögskolan ska omfatta, besluta om statligt ekonomiskt stöd till utbildningar, ansvara för dokumentation av deltagare och av deras studieresultat, utöva tillsyn över utbildningar, ansvara för uppföljning av utbildningarna och utbildningsanordnarnas kvalitetsarbete samt säkerställa att all verksamhet utvärderas.

Arbetslivet förutsätts få ett starkt inflytande också över myndighetens prioriteringar och beslut. En kvalificerad omvärldsbevakning med inriktning på förändringar av kompetensbehoven på arbetsmarknaden är en förutsättning för att myndighetens verksamhet ska vinna respekt och upplevas som legitim. Myndigheten måste ha breda kontaktytor såväl mot företag, myndigheter, branscher och näringslivsorganisationer som mot arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer.

Myndigheten föreslås inledningsvis omfatta 55 anställda så att – trots volymökningen – en ambitionshöjning jämfört med den nuvarande KY-myndigheten blir möjlig inom ett antal områden, särskilt omvärldsanalys samt uppföljning, tillsyn och kvalitetsgranskning.

Vid övervägandena om myndighetens lokalisering bedöms kompetensförsörjningen vara av avgörande betydelse. Detta talar för en lokalisering nära något av de större universiteten. Uppföljning, tillsyn och kvalitetsgranskning underlättas påtagligt om myndigheten lokaliseras centralt i södra hälften av landet. En ny statlig myndighet bör inte förläggas till Stockholms-, Göteborgs- eller Malmö/Lund-regionerna.

Sammantagna leder övervägandena till att den nya myndigheten bör lokaliseras till någon av orterna Västerås, Eskilstuna, Örebro eller Norrköping. Förutsättningarna att där rekrytera personal med den erforderliga kompetensen bör vara goda. I det slutliga valet utgör den starka forskningsmiljö kring yrkesutbildning som finns vid universitetet i Linköping och nedläggningen av Nationellt centrum

för flexibelt lärande argument för att förlägga myndigheten till Norrköping.

Kostnader

De förslag som innebär kostnadsökningar för staten är utvidgning av rätten till studiestöd, kompensation för avveckling av elevavgifter, reformering av pilotutbildningen samt uppbyggnaden av den nya myndigheten. Vidare medför en allmän volymökning av den eftergymnasiala yrkesutbildningen en kostnadsökning.

Förslagen innebär en nettokostnadsökning – utöver en eventuell allmän volymökning – på knappt 53 miljoner kronor. Denna merkostnad föreslås bli finansierad genom en minskning av antalet utbildningsplatser inom yrkeshögskolan med ca 550.

En utökning av utbildningsvolymen bör finansieras genom omfördelning av medel från anslagen till högskoleutbildning.

Genomförande

Avsikten är att yrkeshögskolan ska bildas den 1 juli 2009. Genomförandet måste ske så att pågående utbildning och deltagarna i denna påverkas så lite som möjligt. Principen bör vara att KY-myndighetens och Skolverkets beslut enligt nuvarande regelverk ska gälla under den tidsperiod som besluten avser, även för tid efter den 1 juli 2009. Deltagare, som påbörjat en utbildning enligt nuvarande regelverk, ska kunna fullfölja denna.

De uppgifter avseende pågående eller beslutad utbildning, som enligt nu gällande reglering ankommer på KY-myndigheten respektive Skolverket, ska efter den 1 juli 2009 med stöd av övergångsbestämmelser, fullgöras av myndigheten för yrkeshögskolan i enlighet med nu gällande författningar.

Konsekvenser

KY-myndigheten i Hässleholm kommer att upphöra och verksamheten avvecklas. Ett 25-tal arbetstillfällen försvinner därmed. De berörda kommer i kraft av lagen om anställningsskydd, att erbjudas anställning vid den nya myndigheten. Ett bortfall av ca 25 arbetstillfällen bör ha marginell betydelse för kommunen.

De gymnasiala pilotutbildningarna i Västerås och Arvidsjaur föreslås upphöra. Detsamma avses gälla pilotutbildningen vid TFHS i Lund. Förändringen innebär ett bortfall av ca 100 elever från gymnasieskolan i Arvidsjaur, praktiskt taget samtliga från andra kommuner. En nedläggning av pilotutbildningen i Arvidsjaur kommer att påverka kommunen negativt. Man bör därför pröva om den nya pilotutbildningen inom yrkeshögskolan till en mindre del kan lokaliseras till Arvidsjaur och där genomföras i samarbete med Luleå.

Två syften med den föreslagna reformen är att stärka kvaliteten på den eftergymnasiala yrkesutbildningen och att öka tydligheten för studerande och arbetsgivare. De föreslagna åtgärderna kommer att kräva anpassning från utbildningsanordnarnas sida.

Förändringarna för de kompletterande utbildningarna gäller väsentligen att det statliga stödet omfördelas, så att elevavgifterna kan avskaffas för de utbildningar som får statligt stöd. Antalet bidragsberättigade utbildningsplatser kan då beräknas minska och alla nuvarande skolor kommer inte att kunna erhålla statsbidrag.

För samtliga utbildningar gäller, att deras ställning i yrkeshögskolan prövas när nuvarande beslut av Skolverket respektive KY-myndigheten upphör att gälla. Då ska den nya myndigheten pröva en ansökan från anordnaren. Den bedöms då med utgångspunkt i kvalitetskriterierna inom yrkeshögskolan. Utbildningsanordnare, som inte kan eller önskar anpassa verksamheten till de nya kriterierna, kommer att ställas utanför ramverket och därmed utan statligt stöd, studiestöd och kvalitetskontroll.